

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту наказу Міністерства енергетики України «Про внесення змін до наказу Міністерства енергетики України від 11 липня 2023 року № 216»

1. Мета

Метою прийняття проєкту наказу Міністерства енергетики України «Про внесення змін до наказу Міністерства енергетики України від 11 липня 2023 року № 216» (далі – проєкт наказу), є:

доповнення суб'єктів господарювання на яких поширюється Методика визначення вартості втрат (витоку) природного газу у разі пошкодження об'єктів газової інфраструктури, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації (далі – Методика) – ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» (далі – оператор ГТС) та АТ «Укртрансгаз» (далі – оператор газосховищ);

доповнення Методики положенням про відповідальність суб'єктів господарювання за достовірність даних, що подаються на узагальнення;

внесення змін до формули вартості втрат (витоку) природного газу (розмір реальних збитків) внаслідок витоку природного газу;

внесення змін до формули визначення обсягу втрат (витоку) природного газу;

уточнення періоду за яким здійснюється розрахунок вартості втрат (витоку) природного газу тощо.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проєкт наказу розроблено Міністерством енергетики України за результатами опрацювання інформації щодо витоків (втрат) природного газу, наданої суб'єктами господарювання, що на підставі ліцензії здійснюють діяльність з розподілу природного газу газорозподільною системою, яка знаходиться у їх власності або користуванні відповідно до законодавства, та здійснюють щодо неї функції оперативного-технологічного управління (далі – оператори ГРМ) за період з 19 лютого 2014 року по 31 жовтня 2023 року враховуючи вимоги Методики.

З метою збору інформації (розрахунку) за період з 19 лютого 2014 року до 31 жовтня 2023 року, Міністерство енергетики України листом від 10 листопада 2023 року № 26/1.4-7.4-22851 звернулося до операторів ГРМ щодо надання інформації стосовно обсягу втрат (витоку) природного газу, зумовлених збройною агресією Російської Федерації, на об'єктах газорозподільної системи, які мають часткові пошкодження та до яких є вільний доступ в оператора ГРМ, та інформацію щодо обсягу втрат (витоку), зумовлених збройною агресією Російської Федерації, на об'єктах газорозподільної системи, які зруйновано та/або до яких відсутній вільний доступ у оператора ГРМ та фактичних обсягів втрат (витоку) природного газу, розрахованих відповідно до вимог Методики.

У вказаному листі також зазначалось про подальше подання операторами ГРМ до Міністерства енергетики України інформації про обсяг втрат (витоку) природного газу.

В поданій операторами ГРМ інформації наявні дані обсягів витоку природного газу починаючи з 24 лютого 2022 року.

При опрацюванні, отриманої від операторів ГРМ інформації виникли ряд неузгодженостей, зокрема:

1) обсяг втрат природного газу, який розрахований відповідно до Методики, суттєво відрізняється від обсягу втрат, зумовлених воєнними діями, на об'єктах ГРМ, які мають часткові пошкодження та до яких є вільний доступ в оператора ГРМ, та інформацію щодо обсягу втрат, зумовлених воєнними діями, на об'єктах ГРМ, які зруйновано та/або до яких відсутній вільний доступ в оператора ГРМ та фактичних обсягів втрат природного газу, які оператори ГРМ надавали до НКРЕКП відповідно до постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 02 квітня 2022 року № 365 «Про надання інформації щодо діяльності суб'єктів ринку природного газу під час дії воєнного стану» (далі – постанова № 365). Обсяги втрат (витоку) природного газу, розраховані відповідно до постанови № 365, яка втратила чинність 12 грудня 2023 року, та Методики відрізняються між собою в декілька разів. Тому, у суб'єктів господарювання виникла проблема відображення цих втрат у фінансовій звітності за 2022 та 2023 роки;

2) формула визначення обсягу втрат (витоку) природного газу, яка наведена у додатку 1 до Методики, не містить чіткого джерела отримання інформації показників (фактичного абсолютного тиску газу в газопроводі, барометричного тиску тощо), які необхідні для розрахунку, відтак унеможлиблює коректну уніфікацію збитків.

Відповідно до листа АТ «Київгаз» від 08 лютого 2024 року № 558/20, обсяг втрат, зумовлених воєнними діями та понесених у зв'язку із запобіганням/врегулюванням гуманітарних кризових ситуацій за січень 2024 року (обсяг II) відображено в обсязі 364 609,37 куб. метрів. Формульний розрахунок, який було здійснено відповідно до Методики, за цей період склав 3 033 600,16 куб. метрів (або у 8,3 рази більше фактичного показника, підтвердженого актами приймання-передачі природного газу, підписаними із постачальником природного газу). Це пояснюється різними фізичними параметрами такими як ширина газової труби, робочий тиск, діаметр отвору витоку природного газу (наявність одночасно декількох отворів) тощо.

На сьогодні оператори ГРМ згідно з підпунктом 1.2.4 пункту 1.2 додатку 2 до Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 року № 222 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 року № 489), купують природний газ у ТОВ «ГК «Нафтогаз України».

Обсяг (об'єм) природного газу, що передається за договором, складається з:
обсягу нормативних втрат та виробничо-технологічних витрат, які погоджено з НКРЕКП у період з 01 червня 2022 року та протягом дії воєнного стану, а також протягом шести місяців після його припинення або скасування (обсяг I – фіксований);

обсягу втрат, зумовлених воєнними діями та понесених у зв'язку із запобіганням/врегулюванням гуманітарних кризових ситуацій, що розраховуються відповідно до Методики (обсяг II);

обсягу понаднормових втрат та виробничо-технологічних витрат на період з 01 червня 2022 року та протягом дії воєнного стану, а також протягом шести

місяців після його припинення або скасування, за винятком обсягів I і II (обсяг III);

ціна газу для обсягу I (фіксований) становить 7 420 гривень з урахуванням податку на додану вартість за 1000 куб. метрів;

ціна газу для обсягу II становить 0,01 гривні з урахуванням податку на додану вартість за 1000 куб. метрів.

За результатами звітного місяця між сторонами підписуються акт приймання-передачі природного газу.

Ресурс природного газу для операторів ГРМ постачається НАК «Нафтогаз України» через дочірнє підприємство ТОВ «ГК «Нафтогаз України» і підлягає компенсації державою відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03 грудня 2020 року № 1194 «Про затвердження Порядку визначення компенсації, що надається суб'єктам ринку природного газу, на яких покладаються спеціальні обов'язки». Через відсутність коштів у державному бюджеті, спричинену воєнними діями, компенсації у 2023 та 2024 роках не здійснювалися.

Відтак, проектом наказу пропонується змінити підхід розрахунку обсягів витоку природного газу для операторів ГРМ та привести їх до фактичних показників (обсяг II). Для визначення обсягів витоку природного газу для ТОВ «Оператор ГТС України» (далі – оператор ГТС) та АТ «Укртрансгаз» (далі – оператор газосховищ) пропонується використати підхід розрахунку обсягу втрат (витоку) природного газу з урахуванням вимог їх облікової політики.

Оператори ГРМ із територій України, які залишаються окуповані з 19 лютого 2014 року та з 24 лютого 2022 року, інформацію не подавали. Втрати (виток) природного газу суб'єктів господарювання на цих територіях вимагають окремого підходу у визначенні військових репарацій на цих територіях і не можуть наразі охоплюватися положеннями Методики.

Через відсутність офіційної підписки Міністерства енергетики України на цінові пропозиції словацького хабу SK VTP Gas Price, а отже неможливість вільного доступу до цієї інформації та деяких показників розрахункової формули (SK Exit fee – калькулятор рахує тільки на майбутні періоди), формула вартості втрат (витоку) природного газу (розмір реальних збитків) доопрацьована із врахуванням інформації щодо приведеної вартості природного газу SEGH VTP (Day-Ahead) до кордону України, розміщеної на офіційному вебсайті Української енергетичної біржі за посиланням <https://www.ueex.com.ua/exchange-quotations/natural-gas/other-price-indicators/#data-filter>.

Також проектом наказу, зважаючи на лист оператора ГТС від 01 грудня 2023 року № ТОВВИХ-23-17395 та лист оператора газосховищ від 22 серпня 2024 року № 1001ВИХ-24-5156 доповнено суб'єкти господарювання на яких поширюється Методика – оператором ГТС та оператором газосховищ та об'єктами їх газової інфраструктури.

Разом з тим, при внесенні змін, зважаючи що Методика охоплює різні підприємства нафтогазової галузі із різним операційним обладнанням, виникла необхідність зміни назви Методики.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом наказу пропонується внести зміни до:

назви Методики та викласти її в наступній редакції «Методика визначення вартості втрат (витоку) природного газу у разі пошкодження об'єктів газової інфраструктури, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації»;

Методики:

1. Визначення вартості втрат (витоку) природного газу у разі пошкодження газопроводів, компресорних станцій, газорозподільних станцій та всіх складових газотранспортної та газорозподільної систем, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, здійснюється починаючи з 24 лютого 2022 року, зважаючи на відсутність інформації щодо обсягу втрат (витоку) природного газу на тимчасово окупованих територіях.

Після виходу України на кордони 1991 року, Методика буде доопрацьована, або збитки від вартості втрат (витоку) природного газу понесені з 19 лютого 2014 року увійдуть до окремого нормативно-правового акта щодо нарахування військових репарацій Російській Федерації на цих територіях.

2. Покласти відповідальність за достовірність даних, що містяться в документах, поданих для узагальнення до Міненерго, на заявників.

3. Внести зміни до формули вартості втрат (витоку) природного газу (розмір реальних збитків) внаслідок витоку природного газу з метою задоволення цілей встановлених пунктом 3 Постанови та викласти її в наступній редакції:

$$Ц_i = Q_i \times Ц_{СЕГН}, (\text{грн})$$

де:

Q_i – обсяг втрат (витоку) природного газу, поданий заявником, (куб. метрів);

$Ц_{СЕГН}$ – приведена вартість природного газу СЕГН VTP (Day-Ahead) до кордону України, розміщена на офіційному вебсайті Української енергетичної біржі за посиланням <https://www.ueex.com.ua/exchange-quotations/natural-gas/other-price-indicators/#data-filter>, (грн за 1000 куб. метрів).

4. Доповнити перелік документів, які заявники подають до Міненерго для розрахунку вартості втрат (витоку) природного газу актом списання природного газу, складеного з урахуванням вимог облікової політики оператора ГТС/оператора газосховищ та актом приймання-передачі природного газу (обсяг П) за звітний місяць, підписані між оператором ГРМ та постачальником природного газу, відповідно до договору постачання природного газу.

5. Доповнити Методику оператором ГТС та оператором газосховищ, відповідними об'єктами їх газової інфраструктури (газотранспортна система, компресорні станції, газосховище та інші об'єкти) та рядом нових термінів:

витікання газу – проникання потоку газу крізь тріщини або отвори внаслідок надлишкового тиску (ДСТУ 4314:2004 «Газ природний горючий. Транспортування. Терміни та визначення понять», затверджений наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 05 липня 2004 року № 130);

втрата (виток) природного газу – витікання в атмосферу природного газу, внаслідок пошкодження та/або знищення газопроводу, компресорної станції, газорозподільної станції, газосховищ чи іншого об'єкта газорозподільної або газотранспортної систем, або газосховищ, що зазнало руйнівного впливу внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, ракетно-бомбових ударів, в ході збройної агресії;

оператор ГТС – суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із транспортування природного газу газотранспортною системою на користь третіх осіб (замовників);

оператор газосховищ – суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із зберігання (закачування, відбирання) природного газу з використанням одного або декількох газосховищ на користь третіх осіб (замовників).

6. У додатках до Методики відобразити відповідні дані.

4. Правові аспекти

Нормативно-правові акти, що діють у відповідній сфері суспільних відносин:

Закон України «Про ринок природного газу»;

постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 326 «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації»;

постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 року № 222 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу»;

постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30 вересня 2015 року № 2494 «Про затвердження Кодексу газорозподільних систем», зареєстрована в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1379/27824;

постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30 вересня 2015 року № 2495 «Про затвердження Кодексу газосховищ та критеріїв, згідно з якими до певного газосховища застосовується режим договірному доступу або режим регульованого доступу», зареєстрована в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1380/27825

наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 15 травня 2015 року № 285 «Про затвердження Правил безпеки систем газопостачання», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08 червня 2015 року за № 674/27119.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту наказу не потребуватиме фінансування із державного та місцевого бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Реалізація проєкту наказу не матиме впливу на ключові інтереси заінтересованих сторін та не матиме впливу на інтереси окремих верств (груп) населення, об'єднаних спільними інтересами, суб'єктів господарювання.

Проект наказу не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, сфери наукової та науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

Проект наказу не містить положень, щодо прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, створюють підстави для дискримінації, стосуються інших ризиків та обмежень, які можуть виникнути під час реалізації.

8. Прогноз результатів

Реалізація проекту наказу не матиме негативного впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави.

Прийняття проекту наказу дозволить визначити єдиний підхід до збору, фіксації та узагальнення інформації щодо вартості втрат (витоку) природного газу у разі руйнування або пошкодження газопроводів та/або газорозподільних станцій, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності у зв'язку із бойовими діями, терористичними актами, диверсіями, ракетно-бомбовими ударами нанесеними під час збройної агресії Російської Федерації.

Міністр енергетики України

Герман ГАЛУЩЕНКО

«___» _____ 2024 року